

БЪДЕЩЕТО НА ГАБРОВО

Публично представяне на основни акценти
от анализа на икономическото и
социалното развитие на община Габрово

Част от процеса по изготвяне на План за интегрирано
развитие на Община Габрово 2021-2027 г.

Петър Ганев, ИПИ (ganev@ime.bg)

5 март 2021 г.

Рамка на анализа и на дискусията

- Анализът обхваща всички сфери на икономическото и социалното развитие на община Габрово и служи за планиране на развитието в периода 2021-2027 г.;
- Три са основните сфери на анализа, за които са изведени и съответните изводи:
 - Анализ на икономиката и пазара на труда;
 - Анализ на социалната сфера и човешките ресурси;
 - Анализ на инфраструктурата и околната среда.
- Анализира се и пространственото развитие на община Габрово в контекста на общия регионален обхват, стратегическите приоритети и траекторията на развитие.

Динамика на икономиката на Габрово

Области	БВП на човек от населението (2018)	Ръст за последните 5 години (2013-2018)
Габрово	13 510 лв.	+51%
Пловдив	13 141 лв.	+41%
Русе	11 769 лв.	+33%
Велико Търново	10 434 лв.	+35%
България	15 615 лв.	+38%

ИНДУСТРИАЛЕН ПРОФИЛ
ОБЩИНА ГАБРОВО

ПРЕРАБОТВАЩА
ПРОМИШЛЕННОСТ

60% от
икономиката
(2018 г.)

НАЙ-ДИНАМИЧЕН СЕКТОР
ОБЩИНА ГАБРОВО

ИНФОРМАЦИОННИ
ТЕХНОЛОГИИ И УСЛУГИ

2,6 пъти
ръст
(2016-2018 г.)

Рекордна заетост през 2019 г. (преди коронавируса)

**КОЕФИЦИЕНТ НА ЗАЕТОСТ В ОБЛАСТ
ГАБРОВО (15-64 г., %)**

Източник: НСИ

КОЕФИЦИЕНТ НА
ЗАЕТОСТ В ОБЛАСТ
ГАБРОВО

70%

(15-64 г., 2019 г.)

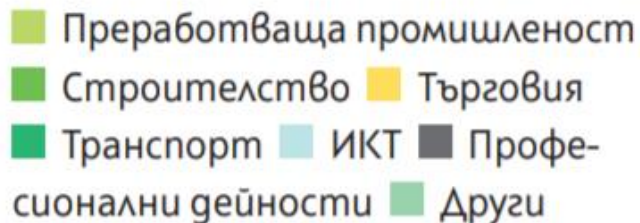
КОЕФИЦИЕНТ НА
БЕЗРАБОТИЦА В
ОБЩИНА ГАБРОВО

3.4%

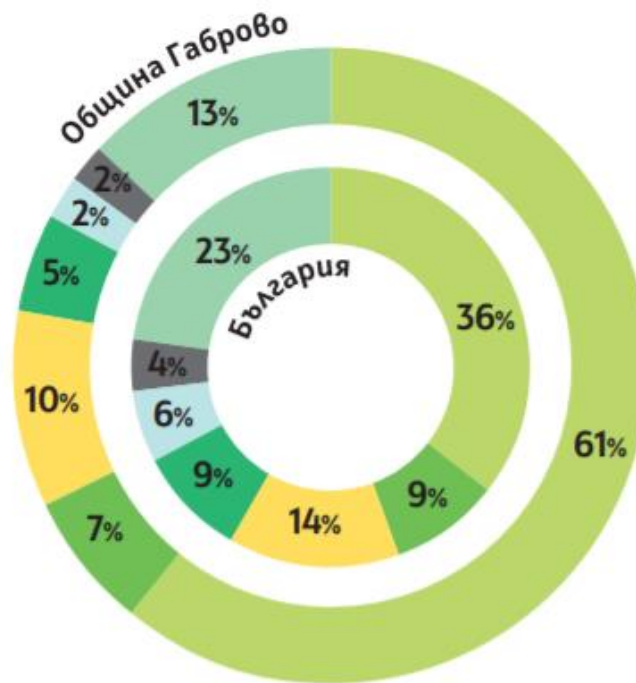
(2019 г.)

Водещите сектори в община Габрово

ДЯЛ НА СЕКТОРИТЕ В ПРОИЗВЕДЕНАТА ПРОДУКЦИЯ (2018 г.)

Източник: НСИ

ПРОИЗВЕДЕНА
ПРОДУКЦИЯ
(2018 г.)

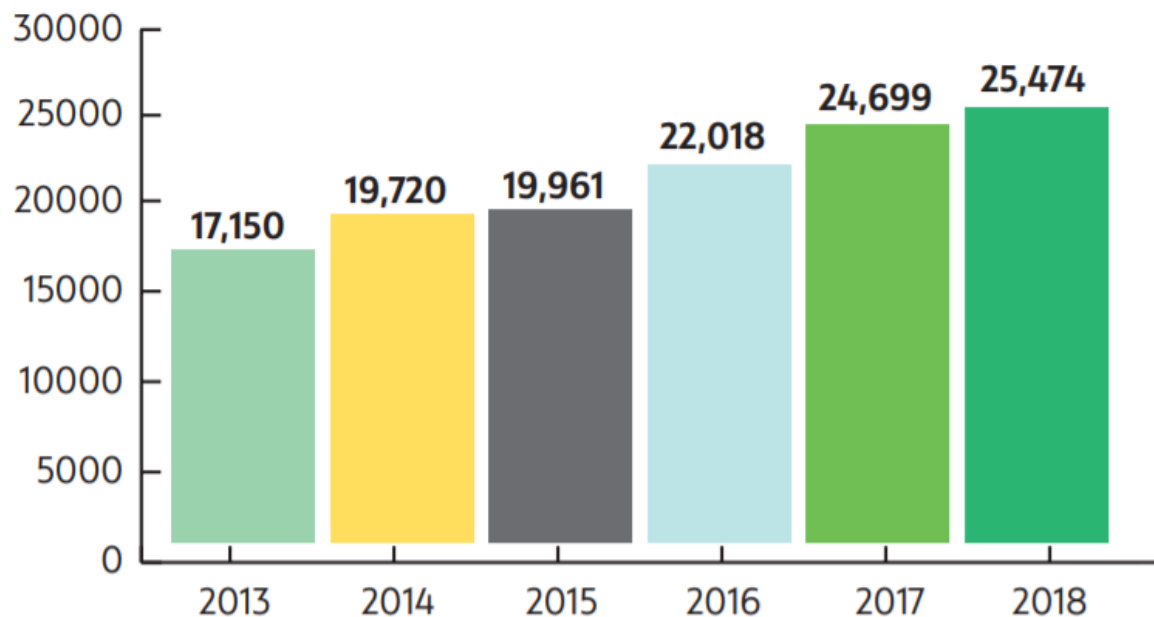
2,5 млрд. лв.

Област Габрово

1 млрд. лв.

Община Габрово

Ръст на добавената стойност в икономиката на община Габрово

**ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ НА 1 НАЕТ В
ПРОМИШЛЕННОСТТА (лв.)**

Източник: ИПИ на база данни от НСИ

44 хил. лв.

ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ
НА ЕДИН НАЕТ В
МАШИНОСТРОЕНЕТО
(2018 г.)

Наети и добавена стойност по сектори в община Габрово

Показатели на предприятията в община Габрово (избрани сектори, 2018 г.)	Произведена продукция (млн. лв.)	Дял от продукцията в Габрово (%)	Брой наети*	Добавена стойност на един нает (лв.)
Общо за нефинансовите предприятия	1,041	100%	16,496	24,534
Преработваща промишленост	630	60.5%	8,582	25,174
Строителство	77	7.4%	704	24,764
Търговия	104	9.9%	2,402	23,366
Транспорт	54	5.2%	535	24,286
Хотели и ресторанти	11	1.0%	428	11,916
ИКТ	23	2.2%	401	39,484
Професионални дейности	20	2.0%	375	32,469

Източник: НСИ

*В таблицата са показани избрани сектори, които представляват близо 90% от икономиката на община Габрово. Броят на наетите лица се отнася само до нефинансовите предприятия и е в еквивалент на пълна заетост.

Водещи сектори в промишлеността в община Габрово

Разбивка на преработващата промишленост в община Габрово (2018 г.)	Дял от продукция в промишлеността (%)	Наети лица (брой)	Добавена стойност на един нает (лв.)	Дял на продукцията за външни пазари (% за износ)
Общо промишленост	100	8 582	25 174	≈55%
Машини и метални изделия	37%	3 471	32 095	≈65%
Метални изделия	22%	2 542	29 556	≈65%
Машини и оборудване	12%	650	44 000	≈65%
Електрически съоръжения	3%	279	27 487	≈60%
Текстил и облекло	31%	2 449	20 176	≈80%
Каучук и пластмаси	12%	899	24 773	≈20%
Храни и напитки	12%	847	20 653	≈5%
Мебели и изделия от дърво	6%	707	19 260	≈30%
Мебели	4%	474	18 559	≈50%
Изделия от дърво	3%	233	20 687	≈5%
Химически продукти	2%	209	8 842	≈50%

Наети и заплати в промишлеността

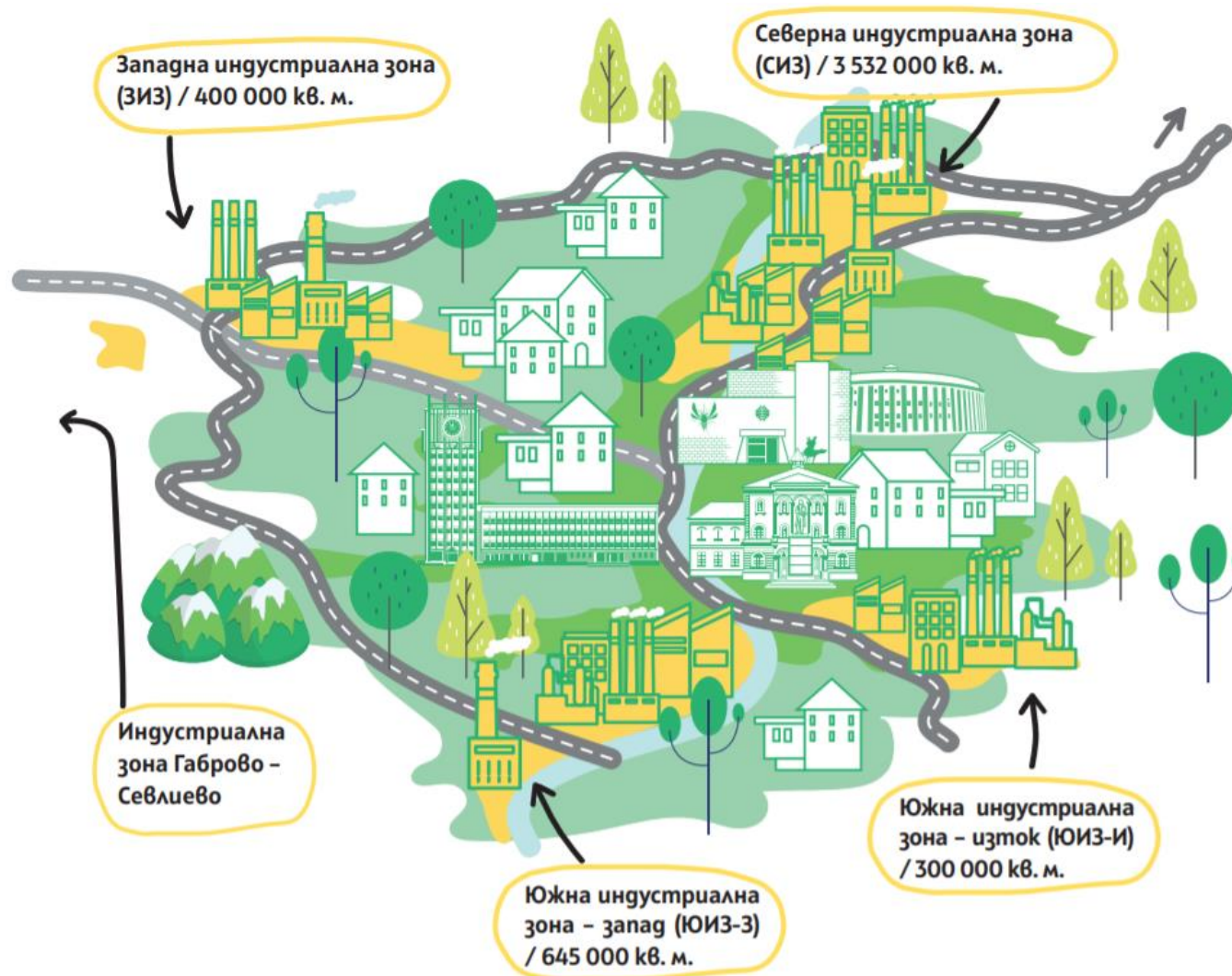
Общини	Дял на наетите в пре- работващата про- мишленост (2018 г.)	Брутна заплата в пре- работващата промиш- леност (2019 г.)
Габрово	52%	1 036 лв.
Русе	46%	1 076 лв.
Стара Загора	35%	1 043 лв.
Велико Търново	30%	1 000 лв.
Пловдив	29%	1 124 лв.

Източник: ИПИ на база данни от НСИ

Допитване до бизнеса (юни 2020 г.)

- Несигурната икономическа среда и недостигът на работна ръка – най-значимите пречки пред бизнеса в Габрово;
- Фокусът на публичните институции върху образованието и кадрите трябва да е много силен;
- Половината от проблемите на индустриалните зони са "вътрешни" и произтичат от управлението – липсата на оператор, другата половина са свързаност и инфраструктура;
- Бизнесът има желание да участва в публично-частни партньорства, в т.ч. по отношение на инфраструктурата и управлението на зоните.

Развитие на индустриалните зони?

Туризмът в община Габрово

- Общ брой туристи – 56 715 души (50 359 са българи)
- Традиционно през последните години (2016-2019 г.) общият брой на туристите в община Габрово е над 50 хил. души;
- Устойчиво около 90% от туристите в община Габрово са българи;
- Сезонност в броя на туристите – от под 3 хил. туристи през януари до около 5,7 хил. през топлите месеци;
- В силните месеци броят на пренощуващите чуждестранни туристи не надвишава 1 000.

Туризм – посещения в културни институти през 2018 и 2019 г.

Общо (платени и безплатни)	2018			2019		
	българи	чужденци	Общо	българи	чужденци	Общо
МАИР „Боженци“	8,781	330	9,111	8,622	256	8,878
Музей „Дом на хумора и сатирата“	37,093	2,581	39,674	39,872	1,292	41,164
РЕМО „Етьър“	178,465	28,191	206,656	196,629	29,441	226,070
Интерактивен музей на индустрията	5,420	328	5,748	7,093	356	7,449
Национален музей на образованието	18,149	233	18 382	18,535	241	18,776
Народна астрономическа обсерватория и планетариум	10,662	-	10,662	9,389	-	9,389
Регионален исторически музей (+ Дечкова къща)	12,360	785	13,145	7,570	451	8,021
ОБЩО	270,930	32,448	303,378	287,710	32,037	319,747

Източник: Община Габрово

Висок дял на висшистите

ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА НАСЕЛЕНИЕТО В
ОБЛАСТ ГАБРОВО С ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ
(25-64 г., %)

Източник: НСИ

28% дял
НА НАСЕЛЕНИЕТО
С ВИСШЕ
ОБРАЗОВАНИЕ В
ОБЛАСТ ГАБРОВО

Профил на студентите в Габрово

Технически университет – Габрово (2019 г.)	Брой студенти (по направления)	Доход на завършилите. Среден месечен доход на завършилите през последните 5 години (лв.)
ТУ-Габрово	3 669	
Машинно инженерство	968	1 584
Електротехника, електроника и автоматика	833	1 579
Общо инженерство	472	1 406
Материали и материалознание	138	1 439
Комуникационна и компютърна техника	626	1 383
Администрация и управление	403	1 090
Икономика	99	838
Социални дейности	130	723

Източник: Рейтингова система на висшите училища в България

Резултати от ДЗИ (май 2020 г.)

училище	български език и литература	математика	история и цивилизация	физика и астрономия	география и икономика	химия и опазване на околната среда	философия	биология и здравно образование	английски език	немски език	руски език	испански език	Общо
СУ "Отец Паисий"	4,05		2,53				3,98	6,00	4,69				4,12
СУ "Райчо Каролев"	3,73		2,68		2,53	4,30	3,77	3,23					3,68
Национална Априловска гимназия	5,29	4,65	5,03		5,20		4,56	5,03	5,66	5,30		4,78	5,32
ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	5,16	5,54	4,90	4,85	4,94	5,39	4,62	5,06	5,34		5,53		5,21
ПТГ "Д-р .Никола Василиади"	3,79	4,43	4,01	3,53	3,55		3,87	3,84	4,93				3,92
ПГТ "Пенчо Семов"	3,97						3,81	3,18	4,64				3,98
ГАБРОВО	4,33	4,87	3,83	4,19	4,06	4,85	4,10	4,39	5,05	5,30	5,53	4,78	4,37
средно за област ГАБРОВО	4,31	5,17	4,48	4,41	3,70	4,95	4,06	3,84	5,25	5,16	5,53	4,78	4,39

Източник: МОН

Спад на населението в Габрово

година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Население в област Габрово и община Габрово (2011-2019 г.)									
Област Габрово	121 389	119 971	118 271	116 351	114 272	112 334	110 254	108 404	106 598
Община Габрово	64 545	63 903	62 945	61 893	60 747	59 663	58 567	57 625	56 599
Прираст на населението в община Габрово и България спрямо 2011 г.									
България	100%	-0.6%	-1.1%	-1.7%	-2.4%	-3.1%	-3.8%	-4.5%	-5.1%
Община Габрово	100%	-1.0%	-2.5%	-4.1%	-5.9%	-7.6%	-9.3%	-10.7%	-12.3%

Източник: Национален статистически институт (НСИ)

Влошена възрастова структура на населението

година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Възрастова структура на населението в община Габрово (2011-2019 г.)									
0-14	10.7%	10.8%	10.9%	10.9%	11.0%	11.0%	11.0%	11.2%	N/A
15-64	65.6%	64.8%	63.9%	63.0%	62.0%	61.5%	61.0%	60.3%	N/A
65+	23.7%	24.4%	25.1%	26.1%	27.0%	27.5%	28.0%	28.5%	N/A
Възрастова структура на населението в град Габрово (2011-2019 г.)									
0-14	11.2%	11.3%	11.4%	11.4%	11.4%	11.4%	11.5%	11.6%	N/A
15-64	67.4%	66.7%	65.8%	64.8%	63.8%	63.2%	62.7%	62.0%	N/A
65+	21.4%	22.1%	22.8%	23.8%	24.8%	25.4%	25.8%	26.4%	N/A

Отлив на млади и активни хора

година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Механичен прираст в община Габрово									
Заселени	573	818	676	720	715	746	885	904	1031
Изселени	826	823	1009	1123	1190	1085	1202	1135	1348
Механичен прираст	-253	-5	-333	-403	-475	-339	-317	-231	-317
Коеф. на механичен прираст	-3.9‰	-0.1‰	-5.3‰	-6.5‰	-7.7‰	-5.6‰	-5.4‰	-4.0‰	-5.6‰

година	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Сравнение на коефициентите на естествен и механичен прираст в община Габрово									
Коеф. на естествен прираст	-8.4‰	-9.9‰	-9.9‰	-10.4‰	-10.9‰	-12.4‰	-13.2‰	-12.2‰	-12.4‰
Коеф. на механичен прираст	-3.9‰	-0.1‰	-5.3‰	-6.5‰	-7.7‰	-5.6‰	-5.4‰	-4.0‰	-5.6‰

Посоки на промени, зададени от младите хора (април 2020 г.)

- Повече възможности за реализация – добро висше образование, в т.ч. нови специалности и по-високи доходи;
- Тясната специализация в инженерни специалности е ключова за Габрово, но за задържане на младите хора е важно развитието и в други направления и сектори;
- Развитие на младежката среда в града, в т.ч. развлекателния живот. Предложения за нови паркове, нови заведения, различни събития, изграждане на скейт парк, площадки за паркур, облагородяване на някои градски територии и т.н.;
- Възможно е формулиране на младежка програма, както и 'запазена квота' в някои инфраструктурни дейности за изграждане на младежки зони.

Инвестициите и големите проекти

Избрани проекти на Община Габрово

- Интегриран проект за **водния цикъл** на град Габрово – 87,8 млн. лв. (ОПОС 2007-2013 г.);
- Изграждане на **регионална система за управление на отпадъците** в регион Габрово – 23,7 млн. лв. (ОПОС 2007-2013 г.);
- Проект за изграждане на **привлекателна, достъпна и зелена градска среда** на гр. Габрово – 9,2 млн. лв. (ОПРР 2007-2013 г.)
- Развитие на **устойчив градски транспорт** на град Габрово – 13,7 млн. лв. (ОПРР 2014-2020 г.);
- Габрово – инвестиции за изграждане на **съвременна градска среда** – 11,1 млн. лв. (ОПРР 2014-2020 г.)
- Инвестиции в съвременна **образователна инфраструктура** в община Габрово – 4,7 млн. лв. (ОПРР 2014-2020 г.)

Общо емисии по сектори – 2008 и 2018 г.

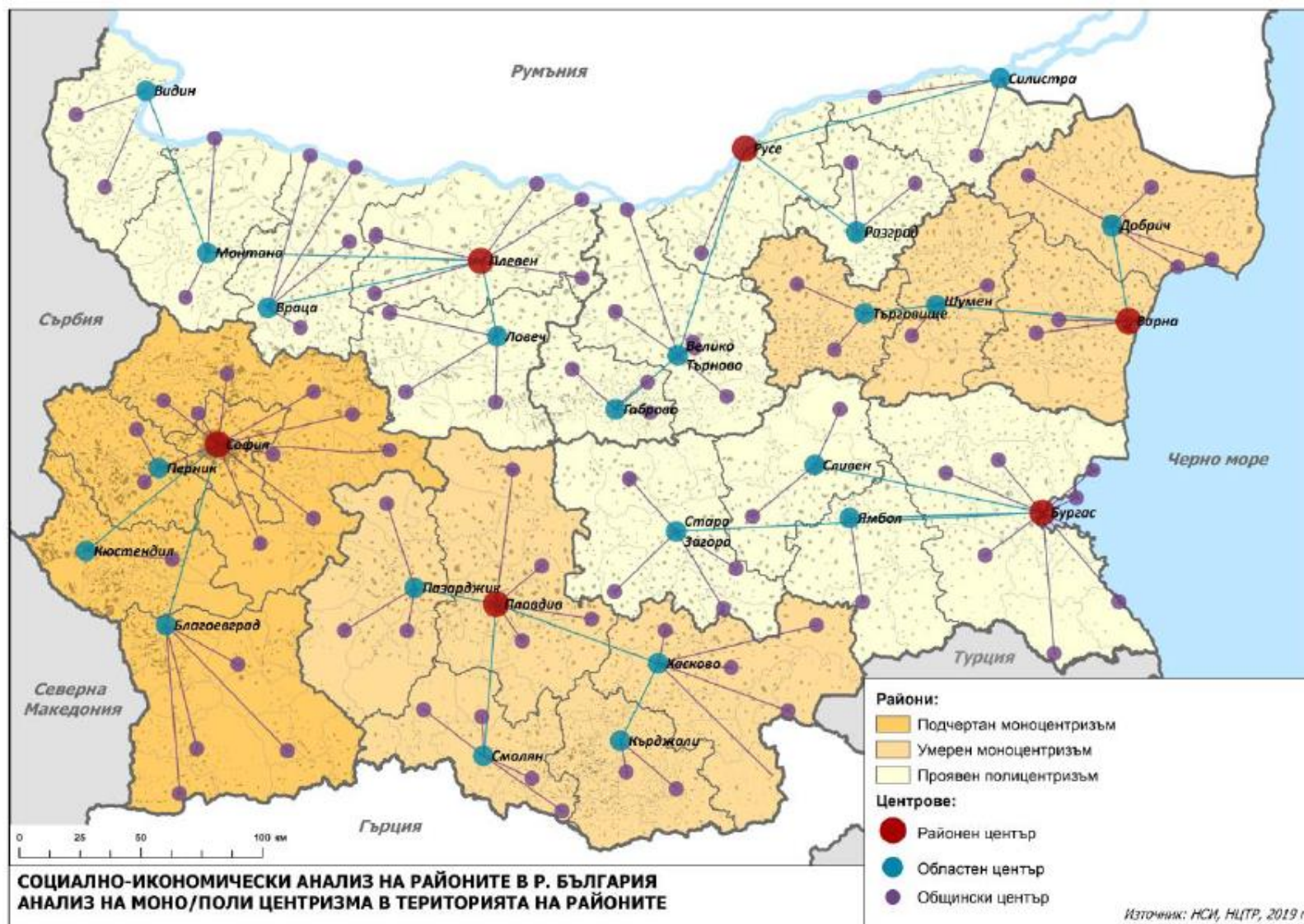
Мониторинг на инвентаризация на емисиите на парникови газове на територията на Община Габрово

	2008 г., t CO ₂	Принос към общите емисии през 2008 г., %	2018 г., t CO ₂	Принос към общите емисии през 2018 г., %	Ръст спрямо 2008, %
Жилищни сгради	97 988	41.68	50 571	28.90	-48.39
Частен и търговски транспорт	88 288	37.55	94 076	53.77	6.56
Третиране на ТБО	28 124	11.96	17 503	10.00	-37.76
Третични сгради, оборудване/съоръжения	9 306	3.96	3 923	2.24	-57.84
Общински сгради, оборудване/съоръжения	6 052	2.57	2 516	1.44	-58.43
Общинско улично осветление	2 548	1.08	1 433	0.82	-43.75
Обществен транспорт	1 820	0.77	2 330	1.33	28.01
Общински парк от превозни средства	996	0.42	2 611	1.49	162.20
ОБЩО	235 122		174 964		-25.59

Източник: Отчет за изпълнение на Плана на действие за устойчиво енергийно развитие и мониторинг на инвентаризация на емисиите на парникови газове на територията на Община Габрово (2020 г.)

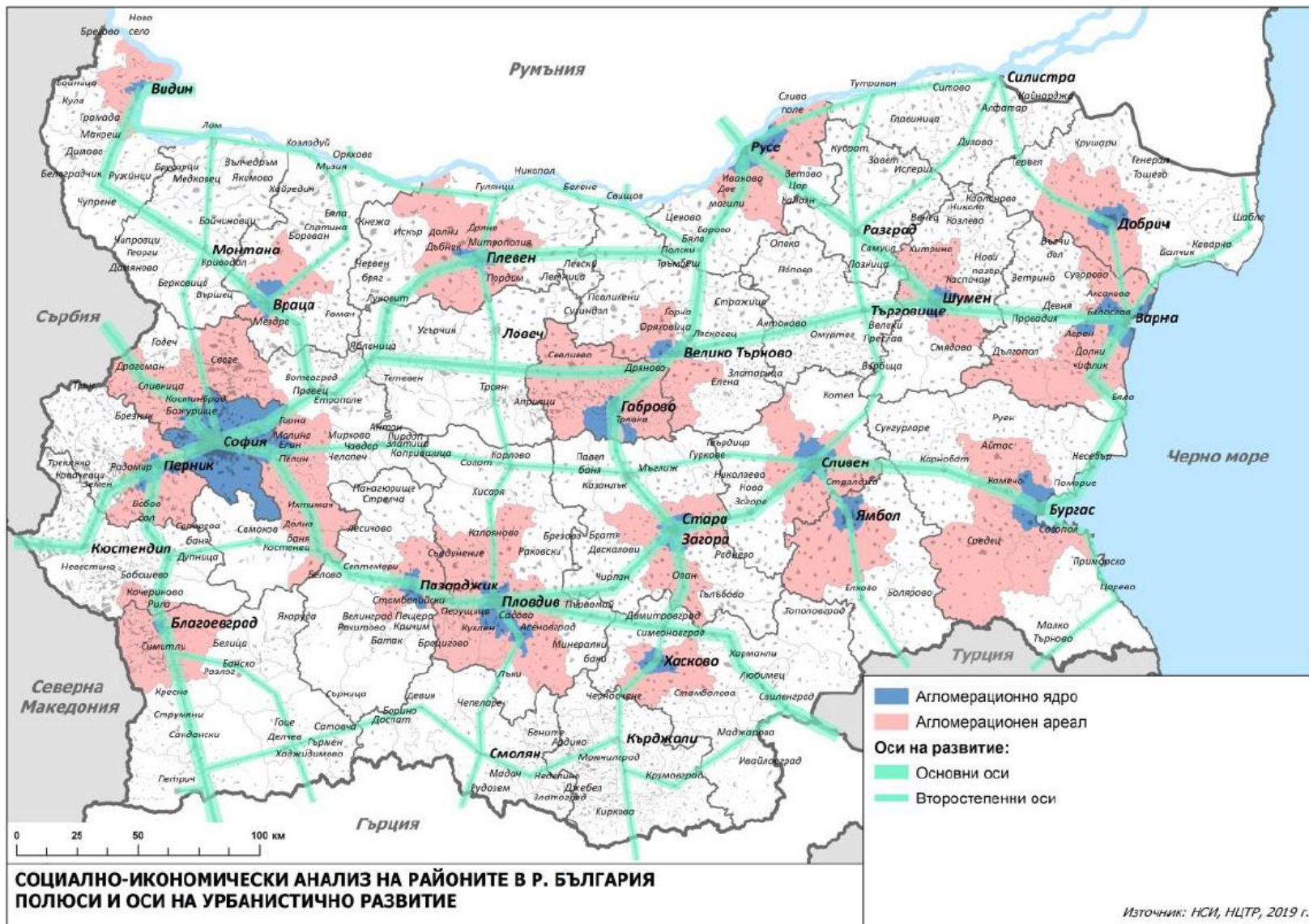
Пространствено развитие на Габрово

Анализ/модел на моно/полицентрично състояние

Пространствено развитие на Габрово

Полюси и оси на урбанистично развитие (НКПР)

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА ИКОНОМИКАТА И ПАЗАРА НА ТРУДА I

- Икономиката на община Габрово има ясно изразен промишлен профил, като над 60% от произведената продукция е концентрирана в преработващата промишленост. Над половината от продукцията на промишлените предприятия е предназначена за износ;
- През последните години икономиката на община Габрово има положителна динамика, като темповете на растеж изпреварват другите областни центрове в СЦР. Основната движеща сила е нарастването на промишлената продукция;
- Секторът на информационните услуги и технологии е отчетливо най-динамичният в местната икономика – ръст на продукцията, добавената стойност и заплатите, като се предвиждат нови инвестиции и разкриване на нови работни места;
- Наблюдава се ясна тенденция за нарастване на производителността на труда в местната икономика, като добавената стойност на един нает достига над 25 хил. лв. Близко 44 хил. лв. на един нает е добавената стойност в производството на машини и оборудване и близо 40 хил. лв. в ИКТ сектора;
- Наблюдава се ръст на туризма в община Габрово, но все още са сравнително ограничени посещенията от чуждестранни туристи. Силният туристически поток към РЕМО „Етър” не винаги е обвързан с туристически посещения и нощувки в град Габрово;

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА ИКОНОМИКАТА И ПАЗАРА НА ТРУДА II

- Повече компании виждат възможност да разширят своята дейност в съществуващите индустриални зони, но има нужда от управление на зоните и инвестиции в инфраструктурата;
- Основните проблеми през предприятията в община Габрово остават несигурната икономическа среда и липсата на кадри. Кризата с коронавируса може да отложи някои инвестиционни намерения на компании в преработващата промишленост;
- Технически Университет – Габрово е в напреднала фаза в изграждането на технологичен парк на територията на университета, което отваря много възможности за партньорства с местния бизнес и развитие в областта на мехатрониката, чистите технологии и информационните технологии;
- Община Габрово работи активно за интелигентната специализация на местната икономика и формирането на ясна траектория на пространствено развитие, в т.ч. на ниво област (партниране със Севлиево, Дряново и Трявна), на ниво регион (посока Велико Търново и Русе) и надрегионално (партньорство с Тракия икономическа зона);
- Голямо предизвикателство пред Община Габрово е да намери правилните инструменти за публично-частно партньорство с местния бизнес по отношение управление и инвестиции в техническата инфраструктура на индустриалните зони;

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ I

- Продължава тенденцията за спад на населението в община Габрово и влошаване на възрастовата структура на населението – ръст на старите хора за сметка на тези в трудоспособна възраст;
- Механичният прираст на населението е устойчиво отрицателен. Община Габрово има положителен прираст спрямо съседните си общини и отрицателен спрямо по-големите центрове;
- Община Габрово се характеризира със силно училищно образование. Обхватът на учениците е почти пълен, а резултатите на държавните зрелостни изпити са традиционно високи. Община Габрово се нарежда в топ 10 в страната на ДЗИ по БЕЛ;
- ТУ-Габрово предлага качествено обучение в инженерните специалности. Развива се и направлението комуникационна и компютърна техника.
- Водещи предизвикателства в болничната помощ са недостатъчното финансиране на някои от дейностите, амортизираната медицинска апаратура и липсата на средства, текучество и недостиг на специализиран медицински персонал и специалисти;
- Община Габрово разполага с набор от социални услуги, които отговарят на нуждите на населението. Голяма част от центровете от резидентен тип имат нужда от дофинансиране. Някои от ключовите за общината социални услуги – например патронажната грижа и обществената трапезария, се изпълняват по проекти, което поставя под въпрос дългосрочното им функциониране;

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ II

- Община Габрово има силно развит културен сектор, като в рамките на общината се намират някои уникални културни институции и музеи. Наблюдава се ръст на посещенията в културните институции, като развитието им ще бъде подкрепено от изпълнението на проекти и нови инвестиции в културната инфраструктура.
- В Габрово има множество спортни обекти, в т.ч. голяма спортна зала и три стадиона, но някои от обектите изискват сериозни инвестиции за да функционират оптимално;
- Община Габрово организира и реализира ежегодни младежки инициативи, придобили национална популярност и доказали своята ефективност и значимост за младите хора – „Gabrovo Innovation Camp“, „Приеми ме на село“, както и партнира на летните лагери „Предприемачът като откривател“. Тези младежки инициативи са се утвърдили като примери за добра практика в работата с младежката общност.
- Въпреки наличието на младежки организации с разнообразна дейност, много малка част от младежите се включват в тях. Продължава да е проблем достъпът до информация за младежките дейности, които се реализират в Габрово, което налага търсене на нови методи и подходи за популяризиране на възможностите, които се предлагат за младите хора;
- Чрез създаването на Младежки център на мястото на бившия Летен театър, младежката общност в региона ще има своя територия за разнообразни активности.

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА I

- През територията на община Габрово не преминава автомагистрала. Завършването на АМ „Хемус“ ще изнесе допълнително водещия транспортен коридор за Северна България с 50 км на север, което би отдалечило Габрово от основния пътникопоток по оста „изток-запад“.
- От огромна важност за община Габрово е трафикът и инвестициите в пътната инфраструктура по оста „север-юг“, която свързва големите общини в СЦР и осигурява връзката с индустрията на юг;
- Тунелът под вр. Шипка ще осигури по-добрата свързаност на Габрово с икономическите центрове в Южна България. Изграждането на АМ „Русе-Велико Търново“ и инвестициите в свързаността на Велико Търново с обхода на Габрово и тунела под вр. Шипка, са предпоставка за положително развитие в трите основни икономически центъра в СЦР – Русе, Велико Търново и Габрово;
- Все още е висок делът на пътната настилка в лошо състояние, като това се отнася предимно за третокласните пътища, които осигуряват свързаността между малките населени места и селата в рамките на община Габрово;
- Над половината от общинската пътна мрежа е в лошо или незадоволително състояние. Липсата на собствен финансов ресурс за мащабни публични инвестиции в Община Габрово дава отражение на качеството на общинската пътна мрежа;

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА II

- Ключови за община Габрово са инвестициите в градска среда и устойчив градски транспорт, осъществявани посредством изпълнение на големи проекти, финансирани по оперативните програми на ЕС. Проектът за интегриран градски транспорт на Габрово гарантира инвестиции в модернизирването на градския транспорт в общината до 2021 г. Ключова роля за бъдещето му развитие ще имат, както инвестициите в новия програмен период, така и състоянието на общинското транспортно предприятие;
- Интегрираният проект за водния цикъл на град Габрово е най-мощният проект на Община Габрово. Екологичната инвестиция е съвместена с други мащабни благоустройства на градската среда. Остава като предизвикателство големият процент реални загуби на вода, както и необходимостта от инвестиции за разширяване и подобряване на ВиК инфраструктурата в някои квартали на града и в селата на територията на община Габрово;
- Изграждането на регионалната система за управление на отпадъците е вторият по големина европейски проект на Община Габрово. През последните години се наблюдава сериозен спад на директно депонираните отпадъци, като вече 80% от отпадъците се предават за предварително третиране.
- Предвид предстоящото интегриране на пакета „кръгова икономика“ в екологичното законодателство и нови цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на отпадъци, както и за намаляване на количествата депонирани отпадъци, е необходимо предприемане на по-засилени мерки и нови инвестиции водещи до по-високи нива в йерархията на управлението на отпадъци.

ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ОКОЛНАТА СРЕДА III

- Отоплението в зимните месеци остава проблем в община Габрово. Малка част от населението и фирмите на град Габрово се отопляват чрез централизирано топлоподаване;
- Домакинствата, които не са абонати на „Топлофикация-Габрово“ ЕАД, както и всички домакинства живеещи в селата на общината, се отопляват ползвайки дърва за огрев, друго твърдо гориво и/или електрическа енергия. Това е сред основните причини за замърсяване на въздуха през зимните месеци;
- Газификацията на община Габрово е важен процес както за индустриалните, така и за битовите потребители. Все още покритието на газопреносната мрежа е сравнително ограничено, но през последните години се наблюдава развитие. Видим е ефектът от инвестициите в газопреносната мрежа за намаляване на емисиите, като например преминаването в общински сгради от потребление на нафта и въглища към потребление на природен газ;
- В рамките на община Габрово няма актуална информация за качеството на атмосферния въздух. Данни от гражданските станции показват, че в зимните месеци се наблюдава завишени стойности на замърсяване с ФПЧ.

БЪДЕЩЕТО НА ГАБРОВО

Публично представяне на основни акценти
от анализа на икономическото и
социалното развитие на община Габрово

Част от процеса по изготвяне на План за интегрирано
развитие на Община Габрово 2021-2027 г.

Петър Ганев, ИПИ (ganev@ime.bg)

5 март 2021 г.